

Utbildningsdepartementet
u.remissvar@regeringskansliet.se

Stockholm 2024-12-05
Ert dnr: U2024/01680
Vårt dnr NFH 2024-259

Remissvar avseende *Bildning, utbildning och delaktighet – folkbildningspolitik i en ny tid (SOU 2024:42)*

Inledning

Nämnden för hemslöjdsfrågors remissvar avges utifrån perspektivet folkbildningens betydelse för slöjd- och kulturhantverkssektorn, avseende såväl utbildning som ett led i samhällets insatser för främjande av kultur.

Nämnden för hemslöjdsfrågor konstaterar genom sin verksamhet att folkbildning är en del av och har stor betydelse för uppfyllande av de nationella kulturpolitiska målen. Folkbildning är även en viktig komponent i utveckling av demokrati, kunskapshöjande åtgärder samt kulturella och kreativa branscher.

Inom slöjdområdet, vilket kan beskrivas som decentraliserat då det utövas i hela landet saknas dedikerade institutioner. Studieförbund och folkhögskolor tillsammans med föreningsliv fyller därför en för området stor betydelse som arrangörer, lokalhållare och kunskapsspridare.

10.2.1 Folkbildningens särskilda betydelse för kultur

Folkbildningens betydelse för slöjd, konsthantverk och arkiv

Nämnden för hemslöjdsfrågor vill poängtera vikten av folkbildningens betydelse för slöjd och konsthantverk *"Folkehögskoleutbildningar är också en länk vidare till fördjupande studier inom konst- och kulturprogram vid institutioner som Sätergläntan, Capellagården, Steneby och Handarbetets Vänner. Liksom för kulturområdet i övrigt är många hemslöjdsföreningar beroende av folkbildningens lokala infrastruktur."* sidan 252

"En utbildning på folkhögskola kan vara ett sätt att skaffa sig en praktisk och hantverkstekniks grund. Krävs särskild behörighet till högskolestudier går en del av dessa att skaffa via utbildning på folkhögskola. Exempelvis ett konstnärligt basår för att skapa en portfolio. En del folkhögskolor erbjuder även specifika fördjupnings år för att förbereda sig inför gesällbrev. Avslutade studier på folkhögskolans Allmän kurs kan ge

grundläggande behörighet till vidare studier på högskola och/eller yrkeshögskola. Med grundläggande behörighet har studerande även möjlighet att söka till folkhögskolans eftergymnasiala yrkesutbildningar samt folkhögskolans profilkurser.”

Ur Nämnden för hemslöjdsfrågors rapport ”Olika vägar till slöjd” www.nfh.se/utbildning

Genom att fungera som ett första steg i bildningstrappan bidrar studieförbund och folkhögskolor till ett mer jämlikt och kunskapsbaserat samhälle. Många yrkesverksamma inom slöjd- och kulturhantverkssektorn har startat sin utbildningsresa på en folkhögskolekurs

15.4.1 Myndigheten för kulturanalys ska utvärdera effekterna av statens stöd till folkbildningen

Utredningens förslag: Myndigheten för kulturanalys ska utifrån de folkbildningspolitiska målen utvärdera, analysera och redovisa resultat och effekter av statens stöd till folkbildningen.

Nämnden för hemslöjdsfrågor ställer sig bakom förslaget att Myndigheten för kulturanalys får ett brett uppdrag innefattande specifikt regeringsuppdrag, egeninitierade analyser, omvärldsbevakning och samverkan med relevanta aktörer.

Nämnden för hemslöjdsfrågor ställer sig även bakom Myndigheten för kulturanalys rekommendation kring ökad samverkan mellan kultur- och utbildningspolitik.

Nämnden för hemslöjdsfrågor anser att det är av stor vikt att Myndigheten för kulturanalys utöver regeringsuppdrag initierar egna analyser avseende hur eventuella förändringar av förutsättningarna för folkhögskolornas verksamhet kan påverka studerandes möjligheter att ta sig vidare i utbildningssystemet, liksom det är av intresse att undersöka hur eventuella förändringar påverkar högre utbildningar om ”det lägsta trappsteget” folkhögskola får ändrade förutsättningar.

Utbildningssystemet är komplext och det finns många vägar att gå för att nå en och samma examen. En komplexitet är att förändringar på folkhögskolenivå kan ändra förutsättningarna för högre nivåer i utbildningssystemet, till exempel YH utbildningar, vilket inte alltid är förutsägbart. På gott och ont kan utbudet av grundläggande utbildningar ändras från år till år och därmed påverka studerandes möjligheter att gå vidare till högre studier. Högre utbildningar kan då drabbas av färre sökande respektive färre sökande med rätt kompetens.

Nämnden för hemslöjdsfrågor skulle även gärna se analyser av i vilken grad folkbildningen bidrar till arbetet med trygghet av immateriellt kulturarv, vidareförande av slöjd- och hantverkskunskaper.

15.5 IFAU ska genomföra utvärderingar inom folkhögskoleområdet

Nämnden för hemslöjdsfrågor ställer sig bakom förslaget att

”Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering (IFAU) ska enligt portalparagrafen i sin nuvarande instruktion främja, stödja och genom forskning genomföra utvärdering av effekter av olika reformer och åtgärder inom utbildningsväsendet, och också utvärdering av effekterna på arbetsmarknaden av åtgärder inom utbildningsväsendet. Utredningens bedömning är att delar av folkhögskoleverksamheten, exempelvis folkhögskolans allmänna och särskilda kurser, är en del av utbildningsväsendet och därmed redan ingår i myndighetens instruktionsenliga uppdrag.

Det innebär att IFAU ska genomföra utvärderingar inom en relativt avgränsad del av folkbildningen. Utredningens bedömning är dock att sådana utvärderingar medför ett stort värde för att öka regeringens kunskap om statsbidragets effekter och kan bidra till MYKA:s samlade utvärdering av bidraget i förhållande till folkbildningspolitiska målen.”

Nämnden för hemslöjdsfrågor vill poängtera att vid utvärdering av folkhögskoleverksamhetens effekter på arbetsmarknaden kan man inte enbart utgå ifrån hur många personer som fått anställning då merparten av yrkesverksamma inom slöjd- och hantverkssektorn är egenföretagande kombinatörer.

Remissen har beretts av Nämnden för hemslöjdsfrågors kanslichef Friedrike Roedenbeck och beslutats av nämnden per capsulam den 5 december 2024.